

KK
Nov 24
IX-5549/a

HUNGARY

RESISTANCE
Revolution

/2900/
/2910/

COLONEL MALETER'S BEHAVIOR AND ITS EFFECT ON THE
FREEDOM FIGHTERS

SOURCE VIENNA: A Hungarian refugee, member of the Revolutionary Committee.

DATE OF OBSERVATION: Late October, 1956.

ENGLISH SUMMARY: An account of Col. MALETER's behavior during the revolution. The account does not show the Colonel in the usual good light, but points out mistakes he had made and the discouragement his attitude caused among the freedom fighters, who for quite a time were not able to figure out whether MALETER was on their side, or with the government troops.

EVALUATION COMMENT: This report which has only historical value gives an individual description of the freedom fight and an opinion on Col. MALETER's role in the battle of BUDAPEST.

x x x

A forradalmi bizottság egyik tagja a következő nyilatkozatot adta MALETER ezredes forradalmi szerepéről:

"Mind a nyugati körök, mind a magyar közvélemény hősnak és forradalmárnak, magyarul szólva, a forradalom továbbvivőjének ismeri MALETER ezredest. Hőstetteiről mondák keríngenek és jelenlegi tartózkodását illetően három részre oszlanak a vélemények.

Egyesek azt híresztelik, hogy MALETER ezredes megszökött a szovjet fogságból és emigrációba vonult. Mások véleménye szerint újra kezébe vette a magyar forradalom irányítását és egy jelentős harci csoporttal a bakonyi hegyekbe vonult. A harmadik vélemény szerint MALETERt kivégeztette a szovjet parancsnokság.

Életem és felelősségem teljes tudatában

/more/

és a forradalomban való résztvételemmel, amelyet drága hazám és a sokat sanyargatott magyar nép évszázados álmaért a független és szuverén köztársaságért nemzeti harccal vívtunk, kijelentem és az elkövetkezőkben legjobb tudomásom szerint ismertetem a magyar néppel és a világ rokonszenvező tömegével MALETER ezredes tényleges szerepét a magyar forradalomban. Kijelentem ugyanakkor, hogy MALETER ezredes szerepe -- legjobb meggyőződésem szerint a forradalom ügyét szolgálta.

A IX. kerületben lakom és a kezdet kezdetén az örökké emlékezetes napon magam is felvonultam a Bem József-térre, majd innen a Rádióhoz, hogy a forradalmi egyetemi ifjúság 14 pontját a rádión keresztül a magyar nép tudomására hozzuk. Az első civil halottat /az Erzsébet királyné ut 76.sz. ház lakóját/ mi helyeztük hordágyra és nemzeti lobogóval leterítve vittük a város több pontjára, majd a Parlamenthez. Később több ismeretlen harccsal teherautót szerezünk és a Soroksári uti Lámpagyár név alatt működő fegyvergyárat elfoglalva a fegyvereket kiosztva a harcolni vágyók között visszatértünk a Rádióhoz. Ekkor X alezredes már komoly tüzharcot vívott a Rádióba befészkelődött AVHsokkal, én pedig, mivel több fegyverhez akartam jutni egy csoporttal Csepelre mentem, amit ekkor már elfoglaltak a munkásforradalmárok. Jőmagam tehát a Kilián laktanyába mentem, hogy az ottani sorkatonaságot harcra buzdítsam. E fáradozásom nem volt hiábavaló, mert a Kilián laktanya katonaságának egy része helyet adott a forradalmároknak a laktanya Üllői-uti, Liliom-utcai és Nagyköruti frontján, maga pedig visszavonult a Tüzoltó-tcai hátsó laktanyarészbe. Egyes katonák fegyvereket szerezve beálltak a felkelők soraiba. Másnap reggel egy teherautó fegyverrel vidékre indultam, hogy az ottani, harcolni akaró csoportokat felfegyverezzem. Mivel OCSÁNál szovjet harcokcsikkal találkoztam, visszafordultam és a fegyvereket KISPESTen osztottam szét. Gépkocsinkat hátrahagyva jutottunk csak el a IX. kerületbe, ahol akkoriban javában álltak a harcok. A legelkeseredettebb csatározások a Nagykörut és az Üllői-ut sarkán voltak.

24.-én reggel a IX. kerület területén harcoló csoportok harcoló egységgé fejlődtek és hadműveleteik mind több sikerrel jártak. 25.-én délelőtt a szovjet csapatok visszavonultak a Kilián laktanya környékéről és a harcok súlypontja a Keleti p.u. környéke lett. Délelőtt 10 órakor magyar nemzeti lobogó alatt 5 harcokcsi érkezett az Üllői-utról a Kilián laktanya elé. A páncélos csoport vezetője MALETER ezredes volt. Hamarosan az a hír terjedt el a környéken, hogy MALETER a forradalom oldalára állt és a Kilián laktanyát fogja védeni a szovjet támadások ellen. A hírek minden harcosunk örült és bizakodással tekintett MALETERre, mert MALETER impozáns, jó fellépésű katonatiszt volt. Miután MALETER átvette a laktanya parancsnokságát az oroszok alig mutatkoztak a

környéken, úgyhogy azok a harcosok, akik a laktanya frontot védtek nyugodtan ki-bejárhattak az épületbe. MALETER első dolga volt, hogy megtiltotta a harcosoknak, hogy fegyvertelen katonákkal érintkezzenek. Utasítását azzal magyarázta, hogy a rend megkívánja ilyenirányu parancs kiadását. Ezt egyesek még elfogadhatónak találták, semmiesetre sem értettek azonban egyet MALETER október 26.-án kiadott parancsával, amelyben elrendelte, hogy a laktanyában harcoló nem honvédségi felkelők, ill. harcosok hagyják el a laktanya területét. A laktanyában tartozkodó fegyveres felkelők egységesen elhatározták, hogy nem tesznek eleget MALETER parancsának. KOLMANN százados MALETER utasítására fegyveres harcot kezdeményezett a felkelőknek a laktanyából való eltávolítására. Amikor bertről az első lövések zaját hallottam, kísérletet tettem a laktanya való bejutásra, amely kísérlet azonban eredménytelen maradt. Később az egyik horház főorvosától papirokat szereztem és e papirokkal illetőleg fehér köpeny és vöröskeresztes karszalag segítségével, végre 26.-án délután bejutottam a Kilián laktanyaiba.

26.-án este újra megjelentek az oroszok az Üllői-ut környékén mivel MALETER abbahagyta a tisztoogatást és visszavonult a laktanya veszélyeztetett frontjáról. 27.-én és 28.-án heves harcok folytak a laktanyáért, amikor is a felkelők löszere kifogyván ezek a laktanyából a Corvin mozihoz, illetőleg a Tűzoltó- és Tompa utcában harcoló alakulatokhoz csatlakoztak. MALETER arra hivatkozva, hogy kevés a löszere, nem avatkozott be a harcokba. 28.-án délelőtt éppen a Kilián laktanya egyik folyosóján tartózkodtam amikor megszólalt az ott felszerelt telefon. Mivel senki sem tartózkodott a közelben, magam vettem fel a hallgatót. A vonal tulsó végén valaki oroszul beszélt. Mivel én nem értek oroszul, elküldtem egy katonát MALETERÉRT, aki csakhamar meg is jelent és hosszú beszélgetést folytatott orosz nyelven. A beszélgetés után MALETER kijelentette az időközben odaérkezett CSIBA századosnak, hogy déli 12 órától valószínűleg tűz szünet lesz. A hirt azonnal továbbítottam harcostársaimnak, akik hamarosan a rádióból is értesültek a tűzszünet kezdetéről. Csodálkozva hallottam azonban, még ugyanaznap este, hogy a rádió bejelentette, a Kilián laktanya és MALETER ezredes megadta magát a kormány csapatoknak. Mivel a nap folyamán én sebesült szállító és szervezői tevékenységet folytattam, a hír hallatára azonnal visszatértem a laktanyaiba, hogy megtudjam, hogy vélekedik MALETER ezredes a kapitulációról. A laktanya legénységét pánik hangulatban találtam, MALETER pedig hol felháborodva, hol kétségbeesve telefonált különböző helyekre, sőt rádiójelentéseket is továbbított. Több beszélgetésének fültanuja voltam és többek között azt is hallottam, mikor MALETER kérte, hogy árda bemondott hírt helyesbitse a rádió. Ekkor én/szerepemet MALETER nem ismerte/bizalmas ajánlatot tettem arra vonatkozóan, hogy eljuttatok egy jelentést a Belügyminisztériumba és a Honvédelmi Minisztériumba.

MALETER kijelentette, nincs ideje jelentésírássra, majd CSIBA százados elintézi az ügyet. A CSIBA százados által tollba diktált jelentést el is juttattam a Jászai Mari térre, ahol ezt 28.-án éjjel személyesen adtam át PÓCZE Tibornak. CSIBA százados kb. a következő szövegű jelentést diktálta nekem tollba:

"Belügyminiszter elvtárs! Meglepetéssel értesültünk a rádió útján arról, hogy forradalmároknak neveztek bennünket és, hogy mi, mint forradalmárok megadtuk magunkat a kormánycsapatoknak. Éppen ezért szükségesnek tartjuk, hogy részletes jelentésről számoljunk be a Kilián laktanya helyzetéről 1956. október 23., és a mai nap között. 1956. október 23.-án este, gyakorló fegyverekkel ellátott őrszolgálatot teljesítő katonáinkat fegyveres tömeg rohanta meg és fegyverezte le gyengén ellenálló katonáinkat. A fegyverraktárakat kirabolták. Ebben a helyzetben szükségesnek tartottam fegyvertelen katonáink életét és biztonságát megvédeni, és szigorú parancsot adtam arra, hogy a laktanyát senki nem hagyja el. Még ugyanezen éjjel egy másik fegyveres banda rohanta meg a laktanyát és mivel ezek fegyvert nem találtak, katonáinkat próbálták harcra buzdítani. Laktanyánk légénysége csak a legkisebb mértékben szegte meg parancsomat és így emberek nagyobb részét elhelyezhettem a laktanya Tüzeltő-utcai szárnyában. Az Üllői-uti, laktanyarészt, valamint a Köruti és Liliom-utcai munkásszállókat elfoglalták a fegyveres bandák. A többi fegyveresek, miután fegyvert és lőszert nem találtak, elhagyták a laktanya területét. Én, mint a laktanya akkori parancsnoka, az elkülönített laktanyai szárnyba senkit nem engedtem be és ezt az állapotot mindaddig fenntartottam, amíg MALETER ezredes át nem vette laktanya parancsnokságát. MALETER ezredes október 25.-én d.e. 10 órakor érkezett harcokcsival és harcokcsiját a laktanya főbejáratába állította. MALETER ezredes október 26.-án parancsot adott a laktanya külső frontjainak megtisztítására. A megtisztítás közben elfogyott fegyvereseket leszerelte és eltávolította a laktanya területéről, a magukat meg nem adó fegyveresekkel pedig felvette a harcot. A bent maradt fegyveres bandák ellen folytatott harcok során KOLLMANN Gábor százados hősi halált halt. A tisztogatás október 28.-án délután 14 óráig tartott, amikor is a laktanya területén már egyetlen fegyveres felkelőt sem lehetett találni. Ezután -- MALETER parancsára a laktanya munkásszállói részeit is fegyveres őrséggel láttam el. A laktanya 800 főit kitevő légénysége biztonságban, az óvóhelyen van."

Aláírás:

MALETER ezredes

CSIBA százados

A jelentés átadása után visszatértem a laktanyába és MALETER ezredesnek tudomására hoztam, hogy jelentését továbbítottam. MALETER ezt megnyugvással vette tudomásul.

/more/

Másnap, 29.-én a honvéd vezérkar képviselőjében VÁRADY vezérőrnagy és HORVÁTH vezérőrnagy érkezett a Kilián laktanyába és MALETERrel együtt fehér zászlóval átvonultak a Corvin-főhadiszállásra, hogy ott tárgyalásokat folytassanak a fegyverletételre vonatkozólag. A tárgyalások sikertelenek maradtak, mivel a felkelők nem fogadták el a honvéd-tisztek által javasolt feltételeket. Többórás huza-vona után a felkelő fegyveresek kerekén kijelentették, hogy fegyvereiket nem teszik le, de megígérték, hogy tárgyalóképes harcosokat küldenek a kormányhoz további megbeszélések céljából. MALETER kijelentette, hogy lehetővé teszi számukra a kormánnyal való érintkezést. A kormánnyal való érintkezés lehetővé tételére tett ígéretüket 30-án teljesítették MALETERék, amikor is a harcosok képviselőjében CSONGOVAY Oláf, ÁGYAL István, a GERGELY-testvérek, BÁRÁNY János és MÁRZ László megjelenhettek a Parlamentben. A kormány részéről KÁDÁR János és MÜNICH Ferenc fogadta a küldöttséget. A szovjet csapatok kivonulására tett javaslatukat illetően KÁDÁR kijelentette: NAGY Imre tárgyal a szovjettal és ha nem ér el eredményeket, az ENSZhez fordul. A rend helyreállta, a szovjet csapatok kivonulása után tartott választások döntik majd el, hogy ki kerüljön be a végleges kormányba. Kijelentette, hogy szóba sem jöhet a felkelők képviselőinek a kormányba való belépése, de majd a különböző pártokon belül jelölhetik magukat a fegyveres ellenállók is. Az ÁVHval kapcsolatban KÁDÁR elmesélte a küldötteknek, hogy ezek őt magát is megkínózták fogait kiverték, működésüket tehát nagyon jól ismeri. A kormány minden erejével oda fog hatni, hogy soha többé ne alakulhasson az országban olyan szervezet, amely mármilyen párt érdekeit fegyverrel védi.

A tárgyalásokat este 10 órakor fejezték be, amikor is a küldötteknek alkalmuk nyílt követeléseiknek a rádión keresztül való ismertetésére.

Másnap, 31.-én, amikor már tudomásunkra jutott, hogy újabb szovjet csapatok özönlnek az országba MALETER megjelent a Corvin főhadiszálláson és kijelentette, hogy ettől a pillanattól kezdve fegyveresen áll a forradalom mellé. Az ugyanezen a napon ujja alakult kormányban MALETER már, mint honvédelmi miniszter szerepelt. November 1.-én, a magyar rádió már MALETER állítólagos hőstetteiről beszélt. A csütörtöki, operatív bizottsági ülésen ezzel szemben éles hangok hangzottak el MALETER ellen, mivel a harcolók képviselői nagyon is jól tudták, hogy MALETER nem támogatta a forradalom ügyét, sőt még gyengítette az ellenállást azzal, hogy a harcoló felkelőket kiverte a Kilián laktanyából.

A MALETERről alkotott vélemények megegyően eltértek egymástól, de abban valamennyien megegyeztek, hogy a Kilián laktanya kiürítése tagadhatatlanul gyengítette a szabadságharc ügyét és a szabadságharcosok helyzetét."